

Michał Latawiec

"Problemy ekorozwoju. Studia filozoficzno-soclogiczne", nr 1 (2006) : [recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 4, 574-576

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w swej książce przykładowe rozwiązania, ale także i strategie ogólne oraz cele, które mogą zaistnieć w przyszłości.

Całość tekstu zawarta jest na 274 stronach i zawiera ponadto obszernie zestawienie literatury źródłowej – cytowane jest ponad 400 pozycji, głównie autorów amerykańskich. Obszerny indeks ułatwia odszukiwanie interesujących czytelnika tematów, które przewijają się przez całą książkę. A ta jest bez wątpienia istotnym źródłem informacji dla osób zajmujących się ochroną środowiska, zachowaniem bioróżnorodności, czy też planowaniem przestrzennym. Dodatkową atrakcją są zdjęcia, schematy, rysunki oraz wkładki tekstowe.

Wypada mi jednak zauważyć i pewne niedostatki, wynikające z dosyć powszechnego zwyczaju autorów amerykańskich, a mianowicie pomijania osiągnięć Europejczyków. Dla przykładu: od końca lat 50. ubiegłego stulecia P.J. Den Boer (Holender) rozwijał teorię rozłożenia ryzyka (*spreading of risk*), stanowiącą istotny wkład w wiedzę o warunkach promujących stabilność ilościową metapopulacji zwierząt. Pominięte zostały także i polskie osiągnięcia w praktyce projektowania korytarzy ekologicznych, których inicjatorem i propagatorem jest profesor Roman Andrzejewski. Niedostatki te nie wpływają jednak na pozytywną ocenę wartości książki, a zwłaszcza przedstawionych w niej aspektów poznawczych i praktycznych rozwiązań problemów kształtowania środowiska w taki sposób aby podtrzymywać stopniowo malejącą bioróżnorodność.

Leszek Grüm

Problemy ekorozwoju. Studia filozoficzno-socjologiczne, vol. 1 no 1, 2006, Artur Pawłowski (redaktor naczelny), Wydawnictwo Politechnika Lubelska Wydział Inżynierii Środowiska, Lublin 2006, ss. 58.

„Problemy ekorozwoju. Studia filozoficzno-socjologiczne” to nowa pozycja wydana przez Komitet „Człowiek i Środowisko”. Czasopismo to jest propozycją powstałą przy prezydium PAN. Redaktorem naczelnym został Artur Pawłowski (PL), a zastępcą – Leszek Gawor (UMCS). Wokół tego czasopisma zgromadzili się wybitni polscy naukowcy tworząc komitet redakcyjny: Jerzy Błażejewski (UG), Wojciech Bołoz (UKSW), Tadeusz Borys (AE Wrocław), Józef M. Dołęga (UKSW), Włodzimierz Galewicz (UJ), Zbigniew Hull (UWM), Stefan Kozłowski (Komitet Człowiek i Środowisko), Anna Latawiec (UKSW), Lesław Michnowski, Andrzej Papużyński (UKW), Lucjan Pawłowski (PL), Zdzisława Piątek (UJ),

Włodzimierz Sztumski (UŚ), Włodzimierz Tyburski (UMK), Stanisław Zięba (KUL). Tak znaczne grono przedstawicieli różnych ośrodków naukowych z całej Polski gwarantuje dobrą jakość tej pozycji.

W pierwszym numerze czytelnik odnajdzie sześć artykułów. „Prezentowane w tym numerze materiały problemowe przybliżają proces kształtowania się myśli ekofilozoficznej, która umożliwia sformułowanie zasady zrównoważonego rozwoju. Przybliżymy także koncepcję wielowymiarowości rozwoju zrównoważonego, integrującą zrównoważone pola ludzkiej aktywności. Zwracamy jednocześnie uwagę na ważne problemy współczesnego świata: konsekwencje zachodzących coraz szybciej zmian, czy postępujących procesów globalizacji. Poszukując możliwości poprawy, zapraszamy do przeanalizowania problemów związanych z kształtowaniem się świadomości ekologicznej”.

Pierwszy z artykułów, autorstwa Włodzimierza Tyburskiego, zatytułowany jest „Powstanie i rozwój filozofii ekologicznej”. Autor przedstawia w nim powstanie i rozwój filozofii ekologicznej i etyki środowiskowej. Począwszy od XIX wieku ukazuje kolejne etapy rozwoju myślenia nakierowanego na ochronę środowiska przyrodniczego. Opisuje główne stanowiska i ich reprezentantów między innymi Aldo Leopold, Arne Naess, czy H. Skolimowski. Tyburski scharakteryzował również w drugiej części swojego artykułu dorobek polskiej myśli ekofilozoficznej. Artykuł J. M. Dołęgi „Ekofilozofia – nauka XXI wieku” prezentuje zarys analizy problematyki ekofilozoficznej. W pracy tej możemy odnaleźć analizę systematyczną terminu ekofilozofia i różne jej koncepcje. Czytelnik zapozna się z podstawową problematyką i zarysem struktury ekofilozofii. Artykuł ten jest dobrym załącznikiem do dalszych analiz i dyskusji o podstawowych pojęciach, kategoriach i paradygmatach ekofilozoficznych w szerszym gronie uniwersyteckim i akademickim. Dzięki czemu może być podstawą do zaproponowania nowego stylu myślenia filozoficznego o problematyce ekologicznej.

„Wielowymiarowość rozwoju zrównoważonego” jest poprawioną i przerepracowaną wersją artykułu Artura Pawłowskiego publikowanej w Monografiach Komitetu Inżynierii Środowiska PAN vol. 26. Pawłowski charakteryzuje poszczególne płaszczyzny ludzkiego działania w sferze moralnej, ekologicznej, technicznej, ekonomicznej, prawnej, społecznej i politycznej. Omówione zostały również istotne interakcje zachodzące pomiędzy poszczególnymi sferami. Współczesnych problemów środowiskowych nie można bowiem rozstrzygać jedynie środkami technicznymi z pominięciem kwestii ekonomicznych czy ekologicznych.

Andrzej Papuziński swój artykuł zatytułował „Świadomość ekologiczna w świetle teorii i praktyki (Zarys politologicznego modelu świadomości ekologicznej)”. Jest to polskojęzyczna zmieniona wersja pracy publikowanej w *Rationalität In der Angewandten Ethik*. Autor przekonuje o konieczności opracowania politologicznego modelu świadomości ekologicznej jako koncepcji akcentującej motywację do działań proekologicznych. W tym celu, Papuziński omówił przy-

czynny różnic w definiowaniu świadomości ekologicznej oraz zakres poprawnego stosowania tej kategorii. W artykule znajdziemy też dwa teoretyczne modele świadomości ekologicznej; etyczny i socjologiczny.

„Antyglobalizm, alterglobalizm i filozofia zrównoważonego rozwoju jako globalizacyjne alternatywy” to artykuł Leszka Gawora. Każdą z tych strategii Gawor rozpatruje w aspekcie społecznym, politycznym i ekonomicznym jako alternatywne strategie dotyczące rozwoju ludzkiego. Jak zauważa autor, wszystkie trzy koncepcje mają wspólny cel, jakim jest dobrobyt ludzkości. Antyglobalizm został przedstawiony jako ostra krytyka globalizmu. Alterglobalizm z kolei, zwraca uwagę na społeczną wrażliwość procesów globalizacyjnych tak, by globalizacja była bardziej ludzka i sprawiedliwa. Zrównoważony rozwój domaga się natomiast przebudowy obecnego systemu ekonomicznego i politycznego.

„Turboświat i zasada odśpieszania” autorstwa Wiesława Sztumskiego podejmuje ważne zagadnienia zagrożeń związanych ze wzrostem tempa życia w obecnych czasach. Niebezpieczeństwa dotyczą głównie obawy o dalsze losy ludzkości i możliwości przetrwania naszego gatunku. W artykule odnajdziemy również możliwości jego spowolnienia i odśpieszania. To ważne zagadnienie, gdyż wyczerpują się nasze zdolności adaptacyjne do takich szybkości i tak szybkich zmian. Postępu zahamować się nie uda, ale można starać się rozsądnie nim kierować.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju nie jest tylko kolejnym programem ochrony środowiska. Prócz praw przyrody, trzeba uwzględnić racje nauk filozoficznych, ekonomicznych i technicznych. Rozwijanie koncepcji sustainable development jest zadaniem interdyscyplinarnym. Istota jest nie tylko odpowiedź na pytanie: co mamy robić, ale także dlaczego. W dokumentach ONZ możemy odnaleźć krótkie sformułowanie o charakterze imperatywu. Głosi on iż, rozwój zrównoważony ma gwarantować prawa nie tylko obecnych, ale i przyszłych pokoleń do korzystania ze środowiska. XXI wiek miał przynieść poprawę bytu człowieka, jednak pierwsze lata na to nie wskazują. Dlatego ważny jest dialog w szerszym gronie nad problemami związanymi z szeroko rozumianymi zagadnieniami rozwoju zrównoważonego. I właśnie, nowy periodyk został poświęcony tematyce zrównoważonego rozwoju i ekofilozofii. Propozycja ta obecnie jest potrzebna i stanowi jedynie początek drogi ku zwróceniu uwagi czytelników na problemy ekorozwoju. Nowa inicjatywa jest zdecydowanie potrzebna w dzisiejszych czasach. Czasopismo to wypełnia lukę w studiach nad problemami z pogranicza filozofii i sozologii.

Jak zaznacza redaktor naczelny, w przyszłości czasopismo ma ukazywać się w języku angielskim wydawane pod patronatem Europejskiej Akademii Nauk i Sztuki. Tak więc warto sięgnąć po tę pozycję. Zachęcam szczególnie tych, którym nie są obce problemy związane z myślą ekofilozoficzną.

Michał Latawiec